

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TFRS 9 “FİNANSAL ARAÇLAR” STANDARDININ FİNANSAL VARLIKLARIN SINIFLANDIRILMASI VE ÖLÇÜMÜNE ETKİSİ^{*,**}

THE EFFECT OF IFRS 9 “FINANCIAL INSTRUMENTS” STANDARD ON CLASSIFICATION AND MEASUREMENT OF FINANCIAL ASSETS IN BANKING SECTOR

Araştırma Makalesi
Research Paper

Pelin MENGİ^{***}
Ebru SAYGILI^{****}
Seher GÖREN YARGI^{*****}

Öz:

Türkiye Finansal Raporlama Standardı - 9 “Finansal Araçlar” (TFRS 9)’ın yürürlüğe girmesi ile birlikte, finansal varlıkların sınıflandırma ve ölçme safhasında değişiklikler yapılmıştır. Bu durum, TFRS 9’u uygulayacak işletmelerde ve bankaların finansal raporlamalarında önemli değişikliklerin meydana gelmesine neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı, TFRS 9’un ilk uygulama dönemi olan 2018 yılında, mevduat bankalarının mali tabloları üzerindeki etkileri ortaya çıkarmaktır. Türkiye’de faaliyet gösteren 32 adet mevduat bankasından çalışma kapsamı için uygun verilere sahip 18 mevduat bankası seçilmiştir. Seçilen bankaların 2017 yıl sonu verileri ile 2018 yılı açılış verileri yatay analiz hareketli baz yıl yöntemi ile karşılaştırılarak, TFRS 9’un finansal tablolar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, finansal araçların kar veya zararda gerçeğe uygun değerlendirilmesi sonucunda bankaların çoğunda küçük tutarlı azalışlar gözlemlenmektedir. Diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değerlendirme genel olarak, negatif yönlü bir değişime, itfa edilmiş maliyet uygulaması ise pozitif yönlü bir değişime neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı, Mevduat Bankaları, Finansal Varlıklar.

Abstract:

The Turkish Financial Reporting Standard - 9 "Financial Instruments" (TFRS 9) introduced changes to the classification and measurement of financial assets. As a result, significant changes have occurred in the financial reporting of the businesses and banks that will implement TFRS 9. The aim of this study is to reveal the effects of TFRS 9 on deposit banks' financial statements in 2018, the first year of implementation. Of the 32 deposit banks operating in Turkey, 18 deposit banks with relevant data for the scope of the study were

* Makale Geliş Tarihi: 03.10.2021

Makale Kabul Tarihi: 07.01.2022

** Bu çalışma, danışmanlığını Doç. Dr. Ebru SAYGILI'nın yürüttüğü, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret ve Finans Anabilim Dalı'nda Pelin MENGİ tarafından 2019 yılında tamamlanan “TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı'nın Finansal Tablolara ve Finansal Sisteme Etkisi” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak türetilmiştir.

*** pelinmengi@gmail.com, orcid.org/0000-0001-6525-7227

**** Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, ebru.esendemir@yasar.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0458-8740

***** Öğr. Gör. Dr., Yaşar Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Programı, seher.goren@yasar.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0475-9888

chosen. The impact of TFRS 9 on financial statements was investigated by comparing selected banks' 2017 year-end data with the opening data for 2018 with the trend analysis method. According to analyses results, most banks experience small consistent decreases as a result of the fair valuation of financial instruments in profits or losses. In general, fair valuation through other comprehensive income produced a negative directional change, while amortized cost implementation generated a positive change.

Keywords: IFRS 9 Financial Instruments Standard, Deposit Banks, Financial Assets.

GİRİŞ

2008 yılındaki mali krizin en önemli sebeplerinden birinin TMS 39 Standardı olduğu ileri sürülmüş, dolayısıyla bu finansal krizin uluslararası finansal raporlama standartlarına etkisi olmuştur. Finansal istikrarı sağlamak amacıyla finansal araçlar için standardının iyileştirilmesi önerisinde bulunulmuştur. Bu öneri ile Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından finansal araçlar için yeni bir standart hazırlanmıştır. “TFRS 9 Finansal Araçlar” Standardı olarak adlandırılan bu standart 01/01/2018 tarihinden itibaren başlayan hesap dönemleri için geçerliliğinin kabul edileceği KGK (Kamu Gözetim Kurumu) tarafından yayımlanan 2017 standart sürümü kapsamı içerisinde belirtilmiştir (KGK, 2019). Bu nedenle, finansal durum tablosunda (bilanço) finansal araçlara sahip tüm kuruluşlar mevcut TMS 39 Standardı yerine yeni TFRS 9’u kullanmaya başlayacaktır (Türkiye Finansal Raporlama 9 [TFRS 9], 2018). TMS 39’da baz alınan geçmiş fiyatlar gelecekteki beklentiler olarak değiştirilmiştir. Bu yeni standardın amacı, finansal araçların muhasebesini basitleştirmeyi ve son mali krizin vurguladığı eksikleri gidermektir.

Bu çalışmanın amacı, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı’nın mali tablolar ve finansal sistem üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı ile ilgili kavramsal çerçeve, ikinci bölümünde TFRS 9 ile Türk Bankacılık Sistemine getirilen başlıca değişiklikler, üçüncü bölümünde ise çalışmanın uygulama kısmına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarını yönlendiren, mali tabloların hazırlanmasına ve sunulmasına düzenleyen esaslar ve kurallar topluluğu olarak açıklanabilmektedir (Elitaş, 2012: 132). Bu Muhasebe Standartlarını belirleme işi, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu / UMSK (International Accounting Standards Committee/IASC) tarafından 1973 yılında Londra’da faaliyete geçmiştir (Erol ve Aslan, 2017: 65). Daha sonra UMSK, 2001 yılında Türkiye Muhasebe Standart Kurulu/TMSK (International Accounting Standards Board/IASB) olarak değiştirilmiştir (ufrsturk.wordpress.com/2013/03/09/ufrsnin-gelisimi/, 2019). 02/11/2012 yılından itibaren Kamu Gözetimi Kurumu/KGK bu alanda faaliyetlerine başlamıştır (ufrsturk.wordpress.com/2013/03/09/ufrsnin-gelisimi/, 2019).

Ülkemizde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından Uluslararası Muhasebe Standartları çerçevesinde, finansal araçlarla ilgili dört standart düzenlenmiştir (Ceran, 2014:

232). Bunlar, TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum Standardı, TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı, TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar Standardı ve TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı'dır. Bu makalede, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı üzerinde durulmaktadır.

1.1. TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı

TFRS 9'un kapsamı; mali tablo verilerini kullanan paydaşlara şirketin finansal varlıklarının tutarını, zamanını ve gelecekteki nakit akışlarının belirsizliğini değerlendirmede, finansal varlıklar hakkında ihtiyaca uygun ve yararlı bilgiler sağlayacak finansal raporlama ilkelerini nitelendirmektir (KGK, 2019). Bu standardın yayınlanmasının nedeni, finansal araçların muhasebeleştirilmesinin daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktır. Bu standart, dünyanın tümünde kabul edilmeye başlayan bir finansal raporlama sistemidir.

TMS 39 ve TFRS 9 arasında meydana gelen değişimler aşağıdaki gibidir (Kaya, 2014: 582): Bu iki standart arasındaki en büyük değişikliklerden biri finansal araçların sınıflandırılması ve finansal araçların daha sonraki ölçümleridir. TMS 39'da dört sınıflandırma kategorisi bulunmaktadır. Bu dört sınıflandırma kategorisi; gerçeğe uygun değerlenen varlıklar, vadeye kadar elde tutulan varlıklar, kredi ve alacaklar, satılmaya hazır finansal varlıklardır. TFRS 9'da ise sınıflandırmadaki karmaşıklığın giderilmesi için finansal araçlar kategorisi sadeleştirilmiştir. TFRS 9'a göre, itfa edilmiş maliyetleri veya gerçeğe uygun değerleriyle hesaplanarak sınıflandırma yapılacaktır.

TMS 39'da kurallara dayalı bir yaklaşım esas alınırken; TFRS 9'da ilkeler yaklaşımına dayalı muhasebe işlemleri başlatılmıştır. Kurallara dayalı yaklaşımın eleştirilmesinin nedeni; kuralların yeniliğe açık faaliyetlere sahip bir ortamda uyum sağlayamadığı ve yetersiz olduğu gerçeğini içermesidir. TFRS 9'da, TMS 39'a kıyasla daha az karmaşık ve birleştirilmiş bir değer düşüklüğü modeline indirgemektedir. TFRS 9, finansal varlıklar için işletmelere farklı açıklama seçeneği sağlamıştır. Örneğin; TMS 39'da finansal varlığın satışı halinde öz kaynakta muhasebeleştirilen tutarların kâr ve zarara (gelir tablosu) aktarılmasına izin verilmektedir. Bunun aksine TFRS 9'da bu varlıkların satışı durumunda kâr ve zarara aktarılmasına izin verilmemekte ve bu tutarlar öz kaynaklarda muhasebeleştirilmektedir. TMS 39 kapsamı dönemsel niteliklilik kavramını artırırken, TFRS 9 kapsamı ise bu kavramı azaltır.

TFRS 9 kapsamında, seçilen işletme modelinde ve varlıkların, sözleşmeye dayalı nakit akışlarını tahsil ederek, finansal varlıklar satarak ya da her ikisini birden kullanarak nakit akışı üretmek amacıyla yönetilen yeni bir muhasebe sunar. Temel borçlanma araçlarını yönetmek için iş modeli, işin niteliği göz önünde bulundurması gereken bir kuruluşteki operasyonlar tarafından belirlenir (KGK, 2019):

- İş modelinde performansın sunulması ve finansal varlıkların yönetimi ve kilit yönetici personele sunumun şekli
- İş modelinin performansını ve bu risklerin yönetilme şeklini etkileyen riskler

- Yöneticiler için ödenen paranın belirlenmesi

TFRS 9 standardının SWOT analizi (güçlü ve zayıf yönler ve fırsatlar ve tehditler) aşağıda yer almaktadır (Gornjak, 2017: 115):

Güçlü Yönleri:

- TMS 39 standardındaki sınıflandırma ve ölçmede modelindeki karmaşıklığın azaltılmasına olanak sağlaması
- TFRS 9 kapsamıyla daha ihtiyatlı bir yaklaşım izlenmesi
- Bu yeni kapsamla birlikte ileriye dönük bilgilerin de kullanması
- İş modelinde meydana gelen herhangi bir değişikliğin nedenlerinin kapsamlı olarak açıklaması
- 2008 yılındaki mali krizden kaynaklanan sorunların ele alınması
- Kredi kayıplarının doğru şekilde tespit edilmesi
- Dünya çapındaki rakiplerle finansal raporlamanın tutarlılığını ve şeffaflığını geliştirmek
- Yabancı sermaye yatırımına daha iyi bir şekilde erişim olanağı

Zayıf Yönleri:

- Finansal borçlar için sistematik bir yaklaşım sunulmaması
- Daha profesyonel karar gerektiren ve özneliği getirebilen yeni iş modeli kavramlarının tanıtılması
- Mevcut muhasebe sistemlerini TFRS 9 standardına uygun olarak ayarlamak veya yükseltmek
- Riskten korunma muhasebesinde değer düşüklüğü ile ilgili soruları çözememesi

Fırsatlar:

- Orijinal sınıflandırma, gerçeğe uygun değerinden itfa edilmiş maliyetle ölçülen belirli finansal varlıkların yeniden sınıflandırılması
- Standart muhasebe kararlarında profesyonel yargılamaya izin vermesi
- Daha yavaş bir evrelemenin ikinci ve üçüncü aşamalarının tamamlanması, standart belirleyici tarafından daha iyi seçimlerin yapılmasını sağlayabilmesi

Tehditler:

- Bu kapsamla meydana gelecek kayda değer işlem maliyetleri
- Karşılık seviyeleri ve yasal sermaye bakımından ciddi finansal etkiler

1.2. Finansal Varlıkları Sınıflandırma ve Ölçme

Muhasebe standartlarının esas konusu “ilke bazlı” yaklaşımdır. Fakat TMS 39 Standardı’ndaki kapsamın “kural bazlı” olarak uygulanması, finansal varlıklarda sınıflandırma, ölçme ve uygulama işlemlerinde bazı zorlukların oluşmasına sebep olmuştur. Bu sebeplerden ötürü, TFRS 9’la birlikte muhasebe standardında uygulanan “ilke bazlı” yaklaşım gerçekleşmesi amaçlanmıştır. (Fındık, 2016: 69). Bu yeni standart ile birlikte meydana gelen değişimlerden çok önemli ölçüde etkilenecek başlıca finansal araçlar; bankaların ellerinde tuttukları finansal araçlar, sigorta şirketlerinin sigortacılık borçlarını finanse etmek için sahip olduğu finansal araçlar ve yatırım portföyleri şeklinde sıralanmaktadır. Bu standardın kurumsal şirketlerdeki etkisi diğer sektörler için daha kısıtlıdır (kpmgvergi.com/Yayınlar/TurkceYayınlar/Pages/TurkceYayınlar.aspx, 2019).

Borçlanma araçları için TFRS 9 kapsamındaki sınıflandırma, şirketin finansal varlıklarını yönetmek için kullandığı iş modeli ve sözleşmeden kaynaklanan nakit akışlarının sadece anapara ve anaparaya bakiyesine bağlı faizi yansıtmaya durumunu esas almaktadır (KGK, 2019). Bir işletmenin iş modeli, işletmenin nakit akışlarını oluşturmak ve işletme için değer yaratmak amacıyla finansal varlıklarının nasıl yönetildiği temeline dayanmaktadır. TFRS 9’da borçlanma araçları için üç temel sınıflandırma kategorisi bulunmaktadır (KGK, 2019). Diğer bir ifadeyle, ilk muhasebeleştirilmenin ardından TFRS 9 kapsamındaki tüm varlıklar; itfa edilmiş maliyet ile ölçülen (Amortised Cost), gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan (Fair Value through Other Comprehensive Income/ FVTOCI) ve gerçeğe uygun değer farkı kar veya zararda gösterilen (Fair Value through Profit or Loss/ FVTPL) şeklinde sınıflandırılmaktadır (International Financial Reporting Standard 9 [IFRS 9], 2018).

Eğer bir finansal varlık sözleşmeli nakit akışı testi ve iş modeli testi koşulunu sağlıyorsa, itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülerek sınıflandırılmaktadır.

- Sözleşmeli nakit akışı testi, belirli tarihlerde anapara ve anapara bakiyesinin faiz ödemelerini kapsayan sözleşmeye dayalı nakit akışına neden olan finansal varlığa ilişkin sözleşmelerin belirlenmesinde kullanılan kriterler (Solely payments of principal & interest/SPPI) olarak tanımlanmaktadır. Kısaca özetlemek gerekirse sözleşmeli nakit akışı testi, sadece anapara ve faiz ödemesi olarak “SPPI kriteri” adı altında geçmektedir.
- İş modeli testi, iş modeli kapsamında sözleşmeye dayalı nakit akışlarının tahsili amacıyla elde tutulan sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır (KGK, 2019). İtfa edilmiş maliyeti ile ölçülen finansal varlıklara ilişkin faiz gelirleri gelir tablosunda gösterilmektedir. Etkin faiz yöntemi ile faiz gelirleri ve faiz giderleri mali tablolara alınabilmektedir (alternatifbank.com.tr/media/6144/alternatifbank_2018_fr_tr_1103.pdf, 2019).

Gerçeğe uygun değer farkının diğer kapsamlı gelire yansıtılarak (FVTOCI) ölçülen borçlanma araçlarının faiz geliri etkin faiz yöntemi ile hesaplanmaktadır. Örneğin;

alım satım amacıyla elde tutulmayan belirli borçlanma araçları ve hisse senedi yatırımları için, FVTOCI sınıflandırması bir seçimdir. Ayrıca alım satım amacıyla elde tutulan tahviller de bu kapsam için bir seçimdir. Bu kriterde sınıflandırılabilmesi için iş modeli testi ve nakit akışı özellikleri testi şartlarını sağlamış olması gerekmektedir (KGK, 2019):

- İş modeli testi: Bu kapsamda sözleşmeye ilişkin nakit akışlarının tahsili ve satılmasını hedefleyen bir iş modeline uygun olarak elde tutulmasıdır.
- Nakit akışı özellikleri testi: Belirli tarihlerde sadece anapara ve anapara bakiyesinin faiz ödemelerini içeren sözleşmeye dayalı nakit akışına neden olan finansal varlığa ilişkin sözleşmeler olarak belirlenmektedir. Tüm öz sermaye yatırımları gerçeğe uygun değerde olmalıdır.

Diğer sınıflandırmaların dışında kalan tüm borçlanma araçları gerçeğe uygun değer farkının kâr veya zarara yansıtılmasıyla ölçülmelidir. Bu borçlanma araçları, piyasada kısa dönemde meydana gelen fiyat ve benzeri nedenlerden dolayı dalgalanmalardan kâr sağlamaya yönelik elde edilen finansal varlıklardır. Ayrıca, türev finansal varlıkları da kapsamaktadır. Bu kapsam finansal varlığın finansal tablolara ilk defa alınması esnasında geri dönüşü olmayan bir şekilde gerçeğe uygun değer farkı, kâr veya zarara aktararak ölçülür (KGK, 2019). Fakat finansal varlık veya borçların farklı bir şekilde ölçümünden veya bunlara ilişkin kazanç veya kayıpların farklı muhasebeleştirilmesinden dolayı tutarsızlık oluşabilmektedir. Bu tutarsızlık “Muhasebe Uyumsuzluğu” olarak geçmektedir (KGK, 2019). Bu kapsam muhasebe uyumsuzluğunu önemli ölçüde azaltmak veya ortadan kaldırmak için kullanılmaktadır.

Finansal varlıklar için, FVTPL, FVTOCL ve itfa edilmiş maliyet arasında, ancak işletmenin finansal varlıkları için iş modeli hedefi değiştiği takdirde, önceki model değerlendirmesi artık geçerli olmazsa, yeniden sınıflandırmaya olanak sağlanır (KGK, 2019). Yeniden sınıflandırma uygunsa, işletme modelindeki değişikliği izleyen ilk raporlama döneminin ilk günü olarak tanımlanan yeniden sınıflandırma tarihinden itibaren ileriye dönük olarak yapılmalıdır. Bir işletme, önceden tanınmış herhangi bir kazancı, zararı veya faizi yeniden şekillendirme yapmaz. FVTOCL'da ölçülen hisse senedi yatırımları için veya gerçeğe uygun değer seçeneğinin herhangi bir durumda bir finansal varlık veya finansal borç için kullanıldığı yerlerde TFRS 9 yeniden sınıflandırmaya izin vermez.

2. TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDI İLE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNE GETİRİLEN BAŞLICA DEĞİŞİKLİKLER

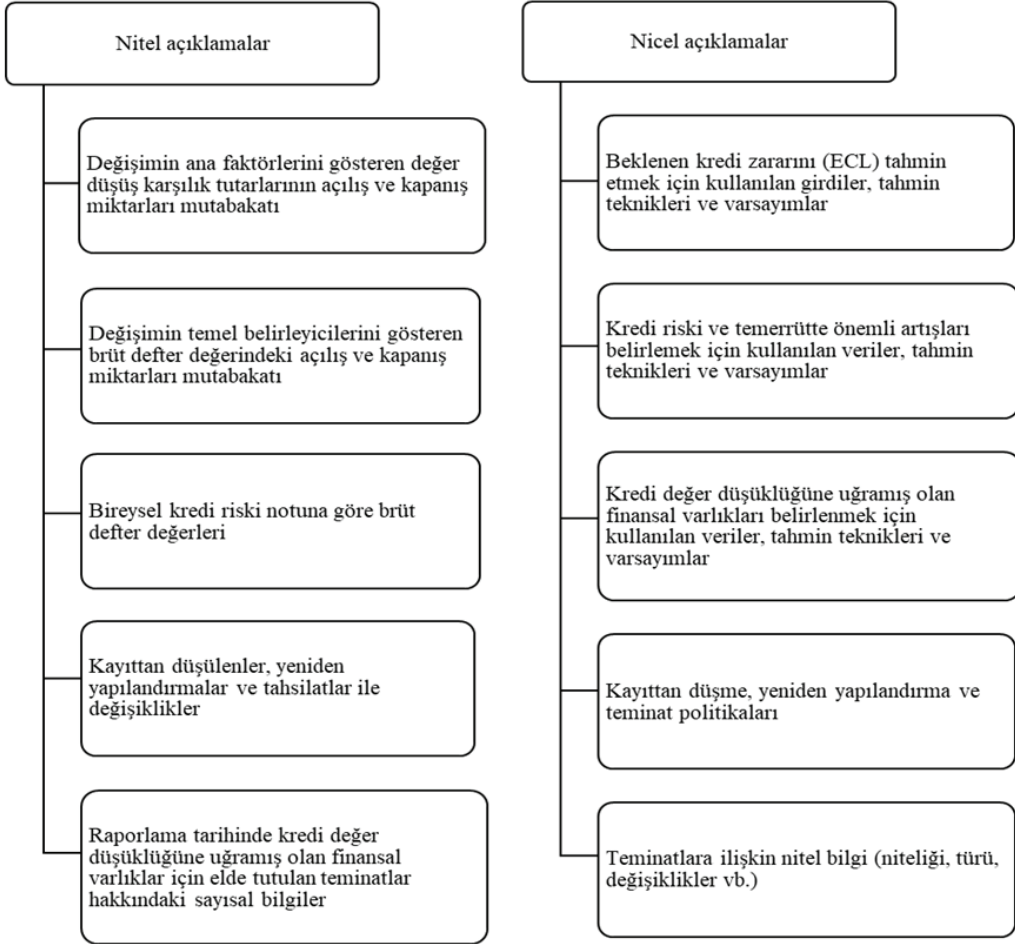
Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, TMS 39 Standardı ile ilgili birçok eleştiri ve yorum almıştır. Bu eleştiriler ile birlikte, finansal araçları TMS 39 Standardı'na uygun olarak sınıflandırma yapmanın, bu standardı kullananlar açısından, anlaşılması daha zahmetli ve daha karmaşık hale geldiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu kapsamın kredi ve ala-

caklardaki değer düşüklüğü modelini göz önünde bulundurmayı ertelemesi ve işletmelerin bu standarttaki diğer bir model olan riskten korunma muhasebesindeki risk yönetimi süreçleri konusunda eksik olması diğer eleştiriler arasındadır. Bu sebeplerden dolayı, TFRS 9 “Finansal Araçlar” Standardı, TMS 39 Standardı’nın karmaşıklık yaratan taraflarından kurtularak bankaların kredi uygulamaları ile kredi zararlarının muhasebesini uyumlu hale getirmektedir. Böylece kredi zararları; geçmiş olaylar, mevcut koşullar ve geleceğe ilişkin tahminlere dayanan geniş bir veri kaynağı çerçevesinde belirlenmektedir (Saltoğlu, 2016: 6). TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı, finansal varlık ve yükümlülüklerin nasıl yeniden sınıflandırılması ve ölçülmesi gerektiğine, değer düşüklüğü karşılığına ve finansal riskten korunma muhasebesine kılavuzluk etmektedir (TFRS 9, 2018). TFRS 9’la birlikte işletmeler, TMS 39’daki gibi kredi risklerini değerlendirirken sadece geçmiş verilerinden değil, kredi karşılıklarına dair gelecek zaman nakit akış tahminlerini etkileyecek hem var olan hem de geçmiş tüm verilerinden yararlanabilmektedir. TFRS 9, TMS 39’a kıyasla çok daha kapsamlı ve geniş bir uygulamadır. Bu standart, Finansal Varlıkları Sınıflandırma ve Ölçme, Değer Düşüklüğü Karşılığındaki Kapsamlar (Beklenen kredi zararlarının ölçümü) ve Finansal Riskten Korunma Muhasebesine İlişkin Koşullar olmak üzere 3 temel aşamadan oluşmaktadır (Saltoğlu, 2016: 6).

TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı, 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren TMS 39 Standardı’nın yerine gelen ve beraberinde iş akışlarını, süreçlerini, iş planlarını ve sistematik alt yapı değişikliğini de gerektiren bir standarttır. 2017 yılında bankalar, “toplam vadeye kadar elde tutulan yatırımlar” olarak sınıflandırılırken, 2018 yılında TFRS 9’a geçiş ile, “toplam itfa edilmiş maliyeti ile ölçülen finansal varlıklar” olarak değişmiştir. Diğer bir değişiklik ise, TFRS 9’a geçmeden önce satılmaya hazır finansal varlıklar başlığı altında sınıflandırma yapılırken, TFRS 9’un ilk uygulama tarihinden itibaren diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer adı altında tablolara alınmıştır. “Kar veya zararda gerçeğe uygun değer” 2017 ve 2018 yıllarında aynı başlık altında finansal tablolara yansıtılmıştır.

2.1. TFRS 9 Kapsamında Bankalarda Finansal Tablo Açıklamaları

Finansal varlık sınıfları temeline göre yapılan kapsamlı nitel ve nicel açıklama gerekliliklerine ilişkin örnekler aşağıdaki Şekil 1’de belirtilmektedir. Şekilde görüldüğü üzere, nitel ve nicel açıklamalar detaylandırılmaktadır. Böylece, finansal varlık sınıflarına göre gereklilikler daha somut bir şekilde anlaşılabilir.

Şekil 1: Nitel ve Nicel Açıklamalar

Kaynak: (Türkiye Bankalar Birliği, 2019)

2.2. TFRS 9 ile ilgili Mevcut Çalışmalar

TFRS 9'un 2018 yılından itibaren yasal olarak yürürlüğe girmesi nedeniyle konu hakkında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu bölümde mevcut çalışmalar incelenecektir. Fidan (2019) çalışmasında TFRS 9 kapsamında ticari alacaklarda değer düşüklüğü yaklaşımını ele almaktadır. Bu yaklaşımda Vergi Usul Kanunu kapsamındaki değer düşüklüğü ile arasındaki benzerlikler ve farklılıklardan bahsedilmektedir. Ayrıca finansal tablolar üzerindeki etkileri örnek bir uygulama ile incelenmektedir. Bu çalışmanın TFRS 9 ve Vergi Usul Kanunu arasındaki farklılıkların tamamen anlaşılmasını sağlayacağı ve diğer yapılacak çalışmalar için yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Fındık (2016) çalışmasında TFRS 9’deki finansal varlıkların sınıflandırılmasını, ölçüm esaslarını ve değer düşüklüğü kapsamını ele almaktadır. Finansal varlıklara dair muhasebe uygulamaları örnekleriyle açıklama yapılmaktadır. Bunlar; hazine bonosu, alacak senedi, hisse senedi, gerçeğe uygun değer farkının diğer kapsamlı gelire aktarılarak ölçülmesi, itfa edilmiş maliyet üzerinden hesaplanan değer düşüklüğü, etkin faiz yöntemi, teslim tarihi ve ticari işlem tarihi hesaplamaları ile ilgili örneklerdir. Birkan (2019) ise TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının bankacılık sektöründeki kredi değer düşüklüğü ve kredi karşılıkları üzerine etkisi incelenmiştir.

Akgemci (2014) yaptığı çalışmada TFRS 9’deki değerlendirme ölçüleri kavramı ile dönem sonundaki finansal borçların değerlendirme işlemlerinin yapılması ve bu değerlendirme sırasında muhasebe tutarsızlığının önemi üzerinde durmaktadır. Bu çalışmada BIST (Borsa İstanbul)’de işlem gören şirketler üzerinde inceleme yapılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda, şirketlerin TFRS 9’u uygulamadıkları ve muhasebe tutarsızlığını dikkate almadıkları görülmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI, METODOLOJİSİ VE BULGULARI

3.1. Araştırmanın Amacı

TFRS 9’un yürürlüğe girmesi bankalar ve finansal kurumlara ait finansal tablolardaki muhasebe verisinde bazı değişikliklere yol açmıştır. TFRS 9’la birlikte meydana gelen değişiklikler ile finansal tablolarda bazı gerekli değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışmada, 2018 yılından başlayarak sonraki hesap dönemleri için geçerli olan TFRS 9’un bankaların ilk uygulamada finansal tablolarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Yapılan literatür taraması ile TFRS 9 ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Türk Bankacılık Sisteminde yer alan mevduat bankaları arasından bağımsız denetimden geçmiş konsolide ve analize elverişli bilgileri açıklayan bankalar analize dahil edilmiştir.

Bu araştırmanın amacı TFRS 9’un bankaların finansal tablolarını nasıl etkilediğini tespit etmektir. “Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi” kapsamı, TFRS 9 ile meydana gelen bir değişimdir. Bu kapsamın ilk kez mali tablolara alınmasıyla, finansal varlık kar veya zararda (K/Z) gerçeğe uygun değer, diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer ve itfa edilmiş maliyet olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. TFRS 9 ile kullanılmaya başlanan bu üç sınıflandırmanın çalışma kapsamında seçilen bankaların verilerinden alınarak yüzdesele değişim tutarlarına bakılmıştır.

3.2. Araştırmanın Metodolojisi

3.2.1. Araştırmanın Veri Seti

Çalışma kapsamındaki bankalara Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)’nın internet sitesinden ulaşılmıştır (BDDK, 2004). Çalışma için Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankaları verilerinden yararlanılmaktadır. BDDK’nın internet site-

sinde 32 tane mevduat bankası mevcuttur. Bu mevduat bankalarından, TFRS 9 kapsamında bağımsız denetimden geçmiş ve konsolide finansal tablolara sahip olanlar üzerinden analiz yapılmıştır. Bankaların TFRS 9 kapsamında oluşturulan finansal tablolarından, finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesi başlığında sunulan hesaplar incelenmiştir. Bu kalem altında yer alan verilere göre TFRS 9'un etkilerine bakılmıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren 32 adet mevduat bankası içerisinde çalışmadaki kaleme uygun olan 18 mevduat bankasına ait verilerden yararlanılmaktadır. Belirlenen dönemler kapsamında BDDK'dan alınan mevduat bankalarının bağımsız denetimden geçmiş konsolide finansal raporlara ve çalışma için kullanılacak verilere uygun ulaşılan 18 bankanın listesi Tablo 1'de yer almaktadır. (BDDK, 2004).

Tablo 1: Çalışma Kapsamında Kullanılan Bankalar

Bankalar
T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.
AKBANK T.A.Ş.
ANADOLUBANK A.Ş.
FİBABANKA A.Ş.
ŞEKERBANK T.A.Ş.
TURKISH BANK A.Ş.
TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
ALTERNATİFBANK A.Ş.
ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.
BURGAN BANK A.Ş.
DENİZBANK A.Ş.
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.
HSBC BANK A.Ş.
ICBC TURKEY BANK A.Ş.
QNB FINANSBANK A.Ş.

3.2.2. Araştırmanın Analiz Yöntemi

Seçilen 18 bankanın 2017 dönem sonu verileri ile 2018 dönem başı açılış verileri alınmış; TFRS 9'un finansal tablolardaki etkisi yatay analiz hareketli baz yıl yöntemi ile incelenmiştir (Subramanyam ve Wild, 2014: 243). Karşılaştırmalı finansal tablolar analizi (yatay analiz) adından da anlaşılacağı gibi, ardışık yıllar boyunca iki veya daha fazla döneme ait çeşitli finansal tablo sonuçlarını kıyaslayarak zaman içinde elde edilen sonuçlardaki değişimin incelenmesini sağlayan bir analiz sistemidir. Bu analiz sisteminde belirtilen dönemler

kapsamında eğer ilk yılda bir rakam belirtilmezken; ikinci yılda bir rakam varsa, herhangi bir yüzdesel değişim (--) yazılmamaktadır. Belirtilen dönemler kapsamında eğer finansal tabloda ilk yılda bir rakam varken, ikincisinde bir rakam belirtilmemişse, yüzdesel değişim -100 olarak yazılmaktadır. Belirtilen dönemler kapsamında ikinci yıl ilkinin iki katı ise yüzdesel değişim +100 olarak yazılmaktadır. Belirtilen dönemler kapsamında birinci ve ikinci yıllar arasında bir değişim olmamış ise yüzdesel değişim 0 olarak belirtilmektedir (muhasibesitesi.com/karsilastirmali-tablolar-analizi.html, 28.04.2019). Yatay analiz hareketli baz yıl yöntemini kullanılırken aşağıdaki formülden yararlanılarak hesap yapılmaktadır (Toner, 2016):

$$\frac{(\text{İkinci yıl tutarı (Cari Dönem)} - \text{Birinci yıl tutarı (Önceki Dönem)})}{(\text{Birinci Yıl Tutarı (Önceki Dönem)}} \times 100$$

Bu çalışma için seçilen 18 bankanın finansal tablolarından, TFRS 9 kapsamına göre incelenen kalemlerin verilerinden faydalanarak yukarıdaki formül ile analiz yapılmıştır. Bu hesaplanan yüzdesel değişimler tablolarda gösterilmektedir. Bu veriler, belirtilen dönemler içerisinde karşılaştırılarak oluşan yüzdesel değişimin ne yönde değiştiği belirlenmektedir.

3.3. Araştırmanın Bulguları

Çalışma kapsamında araştırılan “Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi” kalemi ile ilgili analiz sonuçları üç ayrı tablo altında gösterilmektedir. Finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesi kapsamı TFRS 9’da meydana gelen bir değişimdir. 2018 yılının başından itibaren bu kapsam altında yapılan değişimler bankaların finansal tablolarında “Gerçeğe uygun değer farkı K/Z’ a yansıtılan”, “Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan” ve “İtfa edilmiş maliyet üzerinden” olmak üzere üç başlık altında gösterilmektedir. Bu üç içeriğin, mevduat bankalarının konsolide finansal raporlarından alınan 2017 dönem sonu verileri ve 2018 dönem başı açılış verileri ile yapılan karşılaştırma sonucu, yüzdesel değişimleri verilmektedir. Bu yüzdesel değişimler aşağıda verilen formüldeki verilerle hesaplanmaktadır:

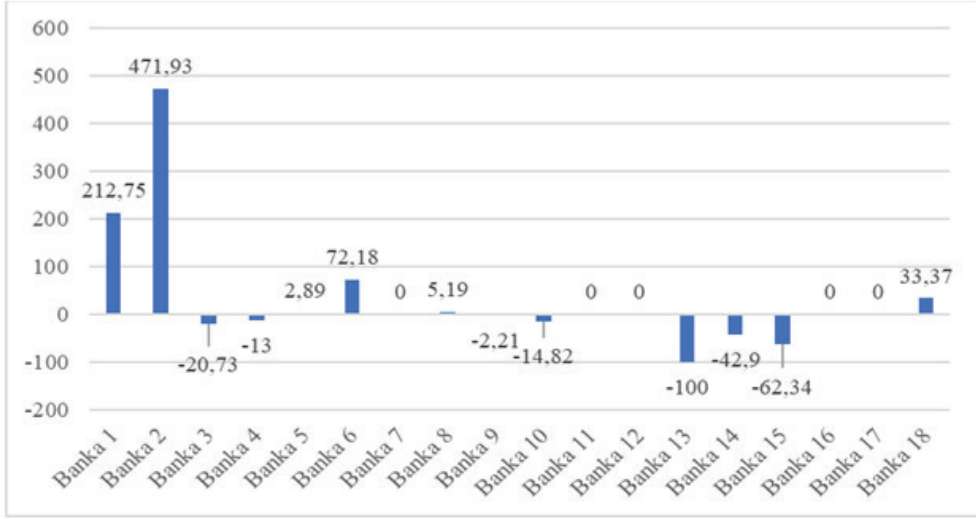
$$\frac{(\text{TFRS 9 sonrası (1 Ocak 2018)} - \text{TFRS 9 öncesi (31 Aralık 2017)})}{(\text{TFRS 9 öncesi (31 Aralık 2017)}} \times 100$$

Tablo 2’de ilk olarak “Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z için Tutarın Değişim Yüzdesi” ne bağlı sonuçlar gösterilmektedir. Şekil 2’de, Tablo 2’de yer alan 18 bankanın gerçeğe uygun değer farkının kar ve zarara yansıtılan tutar değerlerinde değişim yüzdeslerine ait grafik dağılımı gösterilmektedir. Tablo 2 ve Şekil 2’de TFRS 9’un uygulanması ile bankaların gerçeğe uygun değer farkı K/Z’ a yansıtılan tutarlarında oluşan yüzdesel değişimler verilmektedir. Seçilen 18 mevduat bankası içerisinde 6 tanesi pozitif (+) yönde bir değişim göstermektedir. Diğer bankalardan 6 tanesinde negatif (-) yönlü bir değişim oluşmuştur. 5 bankada ise 2017 dönem sonu değerleri ile 2018 dönem başı açılış değerleri aynı girildiği için yüzdesel değişim tutarı 0’dır. Banka 13’te ise belirtilen

yıllarda finansal tabloda da ilk yıl bir değer belirtilmiş iken; ikinci yıl bu sınıflandırma karşısında bir değer girilmediği için yüzdesel değişim tutarı -100 olarak yazılmıştır. Bu sınıflandırmanın tüm bankalara etkisine bakıldığında, pozitif ve negatif yönde değişim gösteren bankaların sayısı eşit çıkmıştır. İncelenen sınıflandırmada azalışların küçük bir tutarlarda, artışların ise daha büyük bir tutarlarda olduğu görülmektedir. Özellikle, Banka 1 ve Banka 2’de belirgin artışlar oluşmuştur. Bu kategoride sınıflandırılan finansal varlıklar alım satım fiyatı arasındaki farklardan kısa vadede kar elde etmek amaçlı olarak elde tutulmaktadır (Birkan, 2019: 109). Yüzdesel değişimi pozitif olan bankalar, TFRS 9 kapsamında yeniden sınıflandırma ve ölçümler neticesinde farklı kategorilerde yer alan bazı finansal araçları bu başlık altında sınıflandırmışlardır. Yüzdesel değişimi negatif olan bankalar, TFRS 9 kapsamında yeniden sınıflandırma ve ölçümler neticesinde bu başlık altında yer alan bazı finansal araçları farklı kategorilerde sınıflandırmışlardır.

Tablo 2: Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi ile ilgili Analiz Sonuçları-Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdesi (%)

Bankalar	Gerçeğe uygun değer farkı K/Z'a yansıtılan tutarın değişimi (%)
1	212,75
2	471,93
3	-20,73
4	-13,00
5	2,89
6	72,18
7	0,00
8	5,19
9	-2,21
10	-14,82
11	0,00
12	0,00
13	-100,00
14	-42,90
15	-62,34
16	0,00
17	0,00
18	33,37

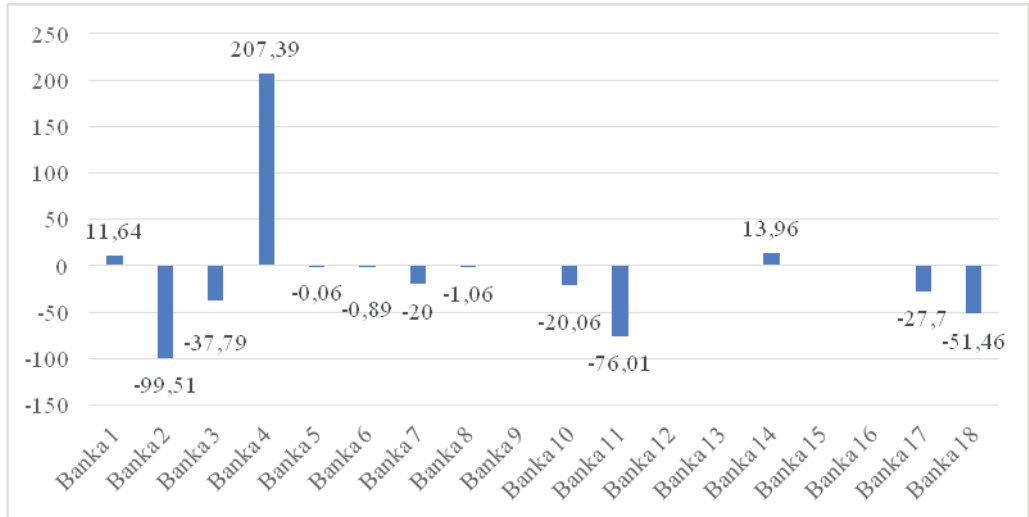

Şekil 2: Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z için Yüzdese Değişim

Tablo 3’te ikinci kalem olan “Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdese”ne bağlı sonuçlara yer verilmektedir. Şekil 3’te, Tablo 1’de yer alan 18 mevduat bankasının gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan tutar değerlerinde değişim yüzdelerine ait grafik dağılımı gösterilmektedir. Tablo 3 ve Şekil 3’te gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan tutarların 18 adet mevduat bankasının verilerine göre yapılan analiz sonucu değişimleri görülmektedir. Bu sınıflandırma kapsamı daha önce “satılmaya hazır olan finansal varlıklar” adı altında finansal tablolarda geçmekteyken; 2018 dönem başı itibarıyla sınıflama sonrası gerçeğe uygun diğer kapsamlı gelire yansıtılan finansal varlıklar olarak yer almıştır. Bu analiz sonuçlarına göre, 3 adet bankada pozitif (+) yönlü bir değişim olmuştur. 10 adet bankada ise negatif (-) yönlü bir değişim meydana gelmektedir. Bu sınıflandırma altında negatif yönde değişim gösteren bankalar daha fazladır. Ancak, pozitif yönde değişim gösteren bankalar içerisinde Banka 4’te belirgin yüzdese artış olduğu görülmektedir. Banka 12’de 2017 dönem sonu verileri ile 2018 dönem başı açılış verileri aynı olduğu için değişim tutarı 0 tutularak gösterilmektedir. Diğer 5 bankada ise belirtilen yıllar kapsamında finansal tablolara bakıldığında bu incelenen kapsam karşısında ikinci yıl için bir değer belirtilmektedir. Ancak, ilk yıl için herhangi bir değer gösterilmediği için Tablo 3’te yüzdese değişim tutarı yazılmamış ve “--” ifadesi kullanılmıştır. Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan sınıflandırma kapsamının bankaların çoğunluğunda negatif yönde bir değişim yarattığı görülmektedir. Bu kategoride sınıflandırılan finansal varlıklar hem sözleşmeye dayalı nakit akışlarını elde etmek hem de satış amacıyla elde tutulmaktadır. Sözleşmeye dayalı nakit akışları sadece anapara ve anapara bakiyesine ilişkin faizi temsil etmektedir. Yüzdese değişimi pozitif olan bankalar, TFRS 9 kapsamında yeniden sınıflandırma ve ölçümler neticesinde farklı kategorilerde yer alan bazı finansal araçları bu başlık altında sınıflandırmışlardır. Yüzdese değişimi negatif olan bankalar, TFRS 9 kapsamında yeniden sınıflandırma ve ölçümler neticesinde bu başlık altında yer alan bazı finansal araçları farklı kategorilerde sınıflandırmışlardır.

Tablo 3: Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi ile ilgili Analiz Sonuçları- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdesi (%)

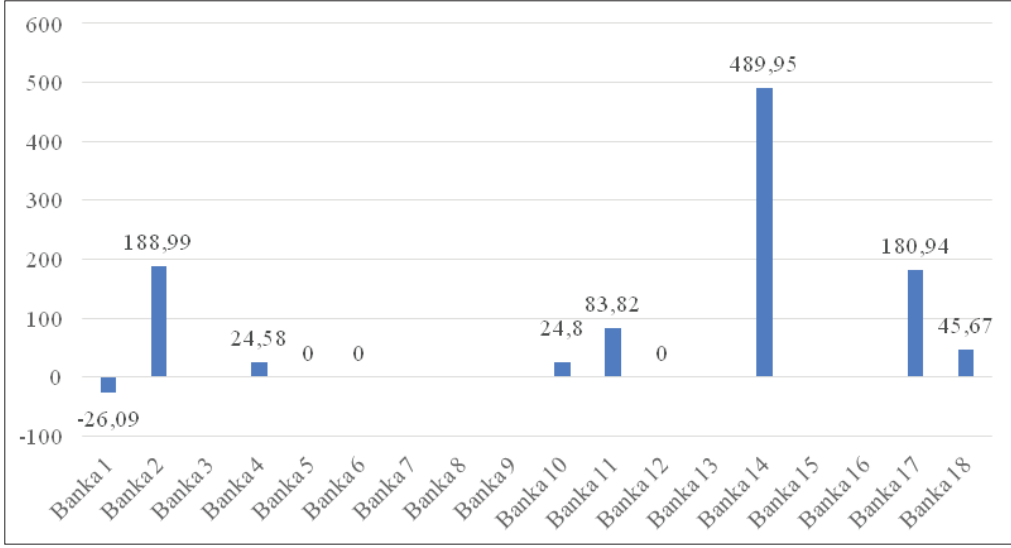
Bankalar	Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan tutarın değişimi (%)
1	11,64
2	-99,51
3	-37,79
4	207,39
5	-0,06
6	-0,89
7	-20,00
8	-1,06
9	--
10	-20,06
11	-76,01
12	--
13	--
14	13,96
15	--
16	--
17	-27,70
18	-51,46

Şekil 3: Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelir için Yüzdesel Değişim

Tablo 4’te üçüncü kalem olan “İtfa Edilmiş Maliyet Tutarındaki Değişim Yüzdesi”nin sonuçlarına yer verilmektedir. Şekil 4’te, Tablo 4’te yer alan bankaların itfa edilmiş maliyet tutarındaki değerlerinde değişim yüzdelerine ait grafik dağılımı gösterilmektedir. Tablo 4 ve Şekil 4’te itfa edilmiş maliyet için 18 bankanın verilerine göre yapılan analiz sonucuna göre, TFRS 9’un etkileri her banka için farklı olmuştur. Bu sınıflandırma kapsamı daha önce “vadeye kadar elde tutulan” adı altında finansal tablolarda geçmekteyken; 2018 ile dönem başı itibarıyla sınıflama sonrası itfa edilmiş maliyet olarak yer almaktadır. Bu sınıflandırmanın etkisi ile 7 adet bankada pozitif (+) yönlü bir değişime rastlanmaktadır. Bu bankalar içerisinde Banka 2, Banka 14 ve Banka 17 için artışlar büyük tutarda olmuştur. Fakat bu bankalardan sadece birinde negatif (-) yönlü bir değişim meydana gelmiştir. 3 bankada ise 2017 yıl sonu verileri ile 2018 dönem başı açılış verileri aynı olduğu için değişim tutarı 0’dır. Diğer kalan 7 bankada belirtilen yıllar içerisinde finansal tablolara bakıldığında bu incelenen kapsam karşısında ikinci yıl için bir değer belirtilmiştir. Bu kategoride sınıflandırılan finansal varlıklar sözleşmeye dayalı nakit akışlarını elde etmek amacıyla elde tutulmaktadır. Sözleşmeye dayalı nakit akışları sadece anapara ve anapara bakiyesine ilişkin faizi temsil etmektedir. Yüzdesele değişimi pozitif olan bankalar, TFRS 9 kapsamında yeniden sınıflandırma ve ölçümler neticesinde farklı kategorilerde yer alan bazı finansal araçları bu başlık altında sınıflandırmışlardır. Yüzdesele değişimi negatif olan bankalar, TFRS 9 kapsamında yeniden sınıflandırma ve ölçümler neticesinde bu başlık altında yer alan bazı finansal araçları farklı kategorilerde sınıflandırmışlardır.

Tablo 4: Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi ile İlgili Analiz Sonuçları-İtfa Edilmiş Maliyet Tutarındaki Değişim Yüzdesi (%)

Bankalar	İtfa edilmiş maliyet tutarındaki değişim (%)
1	-26,09
2	188,99
3	--
4	24,58
5	0,00
6	0,00
7	--
8	--
9	--
10	24,80
11	83,82
12	0,00
13	--
14	489,95
15	--
16	--
17	180,94
18	45,67

Şekil 4: İtfa Edilmiş Maliyet için Yüzdesele Değişim

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Bu çalışma kapsamında, mevduat bankaları üzerinde, TMS 39 standardının yerini alan TFRS 9 uygulamasının etkisi araştırılmaktadır. Bu standartlar arası değişim; süreç, faaliyetler, karar alma ve en nihayetinde finansal tablolar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. TFRS 9'un yürürlüğe girmesi ile birlikte bazı değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlerden biri de finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesine ilişkin koşullardır. Bu standartta belirtilen yeni kalemlerin gelmesi ile finansal sisteme etkisi önemli olacaktır. TFRS 9 kapsamında daha önce gerçekleştirilen çalışmalar ticari alacaklar ile bankacılık sektöründeki kredi ve alacaklardaki değer düşüklüğü karşılıklarını incelemiştir. Ayrıca TFRS 9 ile ilgili finansal varlıkların muhasebeleştirilmesi ve finansal borçların değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma bankacılık sektöründe TFRS 9'un finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçümüne etkisini inceleyen öncü bir çalışmadır.

Bu çalışmada, TFRS 9 kapsamında meydana gelen değişimlerin bankaların finansal tablolarına etkisi araştırılmaktadır. Türkiye'deki 32 adet mevduat bankası arasından bu çalışma için uygun verilere sahip bankalar seçilmiştir. Bu mevduat bankaları içinde, bağımsız denetimden geçmiş konsolide finansal tablolara sahip 18 adet banka yer almaktadır. 18 adet bankanın finansal tablolarından alınan verilere yatay analiz hareketli baz yıl yöntemi kullanılarak inceleme yapılmıştır. 18 adet mevduat bankasının 2017 yıl sonu verileri ile 2018 yılı açılış verilerine göre yapılan analiz sonucu ile, TFRS 9'un bankaların ilk uygulamada finansal tablolarına ne yönde bir etki yarattığı gösterilmektedir.

Bu çalışmada, finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesi kalemi, bankaların TFRS 9 kapsamına uygun verileri arasından seçilen bir kalemdir. Bu kalem içinde finansal

tablolarda menkul kıymetlere ait "kar veya zararda gerçeğe uygun değer", "itfa edilmiş maliyet", "diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer" olarak üç sınıflandırmanın verilerine göre analiz yapılmıştır. TFRS 9 kapsamında bu üç sınıflandırmanın her banka için yüzdesel değişim sonuçları verilmiştir. Kar veya zararda gerçeğe uygun değer uygulamasının bankaların verilerine göre yüzdesel azalmaların daha küçük bir tutarda olduğu tespit edilmiştir. Bazı bankalarda artışlar daha büyük bir tutarda değişim göstermektedir. Diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer uygulaması ise, çoğu banka için negatif yönde bir yüzdesel değişime neden olmuştur. İtfa edilmiş maliyette ise, tam tersi olarak, bankaların çoğunluğunda pozitif yönlü bir değişim meydana gelmiştir. Çalışmada, TFRS 9 standardının, ilk geçiş sürecinin finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesine olan etkisi incelenmiştir. İleride yapılacak araştırmalarda standardın daha uzun süreli etkileri analiz edilebilir. Ayrıca büyük, orta ve küçük ölçekli bankalara yönelik yapılacak olan karşılaştırmalı çalışmaları literatüre katkı sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı

Makalenin yayın süreçlerinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi'nin "*Etik Kurallara Uygunluk*" başlığı altında belirtilen esaslara uygun olarak hareket edilmiştir. Makale yüksek lisans çalışmasından üretilmiştir. Kullanılan araştırma verileri 2020 yılı öncesine aittir. Bu nedenle araştırma, etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Araştırmacıların Katkı Beyanı

Üç yazarlı ele alınan makale, yazarların eşit katkısıyla üretilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalede yazarlar tarafından beyan edilmiş herhangi bir olası çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akgemci, A. (2014). *Finansal Borçlanma Araçlarının TFRS 9 Kapsamında Değerlemesi ve Vergi Yasalarının Değerleme Hükümleriyle Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alternatif Bank (2018). https://www.alternatifbank.com.tr/media/6144/alternatifbank_2018_fr_tr_1103.pdf. (20.03.2019).
- BDDK, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2004). *Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı) Gözden Geçirilmiş Düzenleme* (Türkçe Çeviri).
- Birkan, R. (2019). TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı Kapsamında Bankacılık Sektöründeki Kredi ve Alacaklara İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılıklarının İncelenmesi. *Bankacılar*, 30(109), 109-134.
- Ceran, Y., & Öz, M. (2014). TMS-32, TMS-39 VE TFRS-7, TFRS-9 Kapsamında Finansal Araçlar: Sunum, Muhasebeleştirme, Ölçüm ve Açıklamalar Standardına İlişkin Bir İnceleme, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(28), 227-259.
- Elitaş, C. (2012). *Muhasebe Uygulama Açısından TMS-TFRS'ye Geçiş Rehberi*. (1. Bs.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Erol, M., & Aslan, M. (2017). Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarının Gelişmesi, *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (12), 55-86.
- Fındık, H. (2016). Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde Finansal Varlıkların Muhasebeleştirilmesi, *Journal of Accounting & Finance*, (69), 61-82.
- Fidan, M. M. (2019). Ticari Alacaklarda Değer Düşüklüğü-TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının Basit Yaklaşımı ve Vergi Usul Kanunu Karşılaştırılması, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81), 37-58.
- Gornjak, M. (2017). Comparison of IAS 39 and IFRS 9: The Analysis of Replacement, *International Journal of Management, Knowledge and Learning*, (1), 115-130.
- IFRS 9, International Financial Reporting Standard 9 (2019). <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/ifrs-9-understanding-the-basics.pdf> (25.02.2019).
- Kaya, G. A. (2014). Türkiye'de Finansal Araçlarla İlgili Yasal Düzenlemelerdeki Farklılıklar ve Finansal Araçların İşletme Bilançolarındaki Yeri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, (24), 571-594.
- KGK, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (2019). *TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TFRS/TFRS_9.pdf (02.02.2019).
- KPMG Vergi (2019). <https://kpmgvergi.com/Yayinlar/TurkceYayinlar/Pages/TurkceYayinlar.aspx> (13.07.2019).
- Muhasebe Sitesi (2018). <http://www.muhasibesitesi.com/karsilastirmali-tablolar-analizi.html> (28.04.2019).
- Saltoğlu, M. (2016). UFRS 9 ve Beklenen Kredi Zarar Modeli, *World of Accounting Science*, 18(1).
- Subramanyam, K., & Wild, J. (2014). *Financial Statement Analysis*. (11. Bs.), New York: McGraw Hill.
- Toner, E. (2016). *Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)*. <https://slideplayer.biz.tr/slide/8658729/> (01.05.2019).

Türkiye Bankalar Birliği (2019). https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumlari/1139/TBB_Sunum_28_subat.pdf. (10.10.2019).

Türkiye Finansal Raporlama 9, TFRS 9: Finansal Araçlar Sınıflandırma ve Ölçme (2019). <https://www.pwc.com.tr/tr/services/ufrs/pdf/ufrs-9-yayini-finansal-araclar-siniflandirma-ve-olcmet.pdf>. (25.02.2019).

UFRSTÜRK (2013). <https://ufrsturk.wordpress.com/2013/03/09/ufrsnin-gelisimi/> (06.01.2019).